

*dnevi poezije
in vina*

© BELETRINA, 2015. VSE PRAVICE PRIDRŽANE.

Brez predhodnega pisnega dovoljenja Beletrine je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem, javnim interaktivnim dostopom ali shranitvijo v elektronski obliki.

Prva ustanoviteljica Študentske založbe,
predhodnice zavoda Beletrina,
je Študentska organizacija Univerze v Ljubljani.

Vse informacije o knjigah Beletrine dobite na spletnem naslovu:

WWW.BELETRINA.SI

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.3-1

ZDRAVESKI, Gjoko

Zadnji avtobus Skopje-Niš / Gjoko Zdraveski ; v slovenski jezik
prevedla Namita Subiotto. - Ljubljana : Beletrina, 2015

ISBN 978-961-284-092-1

280625664

Gjoko Zdraveski ZADNJI AVTOBUS SKOPJE-NIŠ

Prevod

Namita Subiotto

Izvršna urednica

Špela Pavlič

Lektura

Barbara Cerkvenik

Prelom

Jana Kuharič

Tehnični urednik

Marko Hercog

Izdajatelj

Beletrina

Borštnikov trg 2, 1000 Ljubljana

www.zalozba.org

Za založbo

Mitja Čander

Naklada: 1000 izvodov

Ljubljana 2015

Gjoko Zdraveski
ZADNJI AVTOBUS SKOPJE-NIŠ

v slovenki jezik prevedla Namita Subiotto

слобода

1.

дедо ми со тараби си го омеѓи дворот
и така доби парче земја,
ама го загуби светот.
а потоа почна и тоа свое парче земја
да го преградува и
да им дава имиња на бавчите.
а јас бев дете и најмногу ги сакав
вратничките што ги спојуваа.

2.

забодуваме колци-меѓници,
цртаме карти со некакви граници
и ставаме таму луѓе
што ни буричкаат по торбите
и нè прашуваат каде патуваме
како да им е тоа стварно важно.

gdje se putuje, gojko?

ме прашува меѓничарот во пет часот
наутро, а јас, уште неразбуден, му велам: дома.
а си мислам:

svoboda

1.
moj dedek je s plotom ogradil svoje dvorišče
in tako dobil kos zemlje,
a je izgubil svet.
potem je pregradil
še ta svoj kos zemlje
in poimenoval vrtove.
jaz sem bil otrok in najraje sem imel
vratca, ki so jih spajala.

2.
zabadamo kole – mejnike,
rišemo zemljevide z nekakšnimi mejami
in tja postavljamo ljudi,
ki nam šarijo po torbah
in nas sprašujejo, kam potujemo,
kot bi jim bilo to strašno pomembno.

gdje se putuje, gojko?
me sprašuje obmejnik ob petih
zjutraj, jaz pa mu na pol buden odvrnem: domov.
mislim pa si:

freedom

1.
my grandad enclosed his courtyard with a fence
and thus won a plot of land,
though he lost the world.
and then he started to partition
that plot of land and
name the gardens.
I was a child and I loved most
the little connecting doors.

2.
we stake in poles – bounds,
we draw maps with some boundaries
and place people there
that scan through our bags
asking us where we are going
as though it really mattered to them.

where are you heading, gojko?
the border holder asks me at five o'clock
in the morning, and I, still not fully awake, say to
him: home.
while thinking to myself:

по земјава
или угоре-удолу? во просторот
или во времето? сега
или секогаш и во вјеки вјеков?

3.

векови сме далеку од слободата.
затоа што сè уште од туѓите синцири
се ослободуваме. и не го чувствуваме
во утробата клучот од ќелијата
во која сме заробени.

забораваме дека кафето што го пиеме
за да се разбудиме е содржано во
талогот на дното од шолјата.

секој ден за неа зборуваме. дури и
да запееме се дрзнуваме. само,
тоа го правиме болни. со страв
полни, наместо со љубов.

po zemlji
ali gor in dol? v prostoru
ali v času? sedaj
ali vselej in na veke vekov?

3.
veke daleč smo od svobode.
zato ker se še vedno tujih verig
osvobajamo. in ne čutimo
v sebi ključa od celice,
v katero smo zaprti.

pozabljamo, da se kava, ki jo pijemo,
da bi se zbudili, nahaja v
usedlini na dnu skodelice.

vsak dan govorimo o njej. celo
zapeti si drznemo. toda
to počnemo bolni. strahu
polni, namesto ljubezni.

back and forth the earth
or up and down? in space
or in time? now
or always and for eternity?

3.
we are centuries away from freedom.
for we still set ourselves free from
other people's chains. and we do not feel
in the guts the key from the cell
in which we are locked.

we forget that the coffee we drink
to wake up is contained
in the residue at the bottom of the cup.

every day we talk about it. we even dare
sing about it. it's just that,
we do so ill. full with
fear, instead of love.

4. земја. црвено.

слегувам во своите подземни одаи.
во темелите. таму кај што уште
старите мои закопале нешто.
слегувам од сиот свет скришум. сам
од себе го крадам клучот.
долу е цибурина. од студенилото дури
оган гори. дури пече ко жар на гола кожа.
и мравки лазат. од мраз, од страв, од јанса.
буричкам со кандилце в рака.
тарашкам по теглите со слатко,
со горко, со поткиселено.
чепкам по сето поминато низ мене.
по сето поминато пред мене.
со ноже пуштам воздух
да излезе смрдеата.
ја тргам мувлата што се фатила одозгора.
вдишувам длабоко. со прст пробувам.
тегла по тегла отворам. ја тргам мувлата.
вдишувам длабоко. со прст пробувам.
тегла по тегла.
дур не најдам зошто толку боли.
и до кога.

4. zemlja. rdeče.

spuščam se v svoje podzemne sobane.
v temelje. kamor so že
moji stari nekaj zakopali.
spuščam se skrivaj. sam
sebi kradem ključ.
spodaj je ledeno mrzlo. od hlada
gori celo ogenj. celo peče kot žerjavica na goli koži.
in mravljinci gomazijo. od mraza, straha, zone.
stikam s svečo v roki.
šarim po kozarcih s sladkim,
grenkim, kisanim.
brskam po vsem, kar je za mano.
po vsem, kar je bilo pred mano.
z nožičem puščam zrak,
da izpuhti smrad.
strgam plesen, ki se je prijela.
globoko vdihujem. s prstom pokušam.
odpiram kozarec za kozarcem. strgam plesen.
globoko vdihujem. s prstom pokušam.
kozarec za kozarcem.
dokler ne najdem, zakaj tako boli.
in do kdaj.

4. earth. red.

I descend to my subterranean chambers.
to the foundations. where back in the days
my folks buried something.
I descend stealthily, hiding from the world. I steal
the key from myself.
it is gelid down there. even fire is burning
from the chill. it burns as char on bare skin.
and goose pimples. because of the ice, fear, foreboding.
I reach forth with a candle in my hand.
I search through the jars of sweets,
bitter, slightly liquorice.
I sift through all that has passed through me.
all that passed before me.
I let the air out with a knife
so that the stench may leave.
I remove the mould spreading on top.
I take a deep breath. get a taste with my finger.
jar by jar I open. I remove the mould.
I take a deep breath. get a taste with my finger.
jar by jar.
until I find why it hurts so much.
and until when.

погледите ни се бездомни

ништо не знаеме едни за други.
не знаеме ништо за јансата и кабаеотот
што се кријат во брчката
од вкочанетата насмевка
на тој спроти нас. во потта
на дланките не го препознаваме
стравот од смртта и
другите привремени разделби.

на »како си?« одговараме со
»добро сум«, а во себе продолжуваме
да си ја прераскажуваме приказката
што нè скорнала од сонот.

погледите ни се бездомни, просат
леб од случајните минувачи.

naši pogledi so brezdomni

nič ne vemo drugi o drugih.
nič ne vemo o zoni in krivdi,
ki se skrivata v gubah
otrplega nasmeha
tistega, ki nam stoji nasproti. v potu
dlani ne prepoznamo
strahu pred smrtjo in
drugih začasnih ločitev.

na »kako si?« odgovarjamo z
»dobro, hvala«, a v sebi še naprej
obnavljamo prigodo,
ki nas je vrgla iz sanj.

naši pogledi so brezdomni, prosjačijo
za kruh naključne mimoidoče.

our looks are homeless

we know nothing about each other.
we know nothing about the foreboding and the flaw
hiding in the wrinkle
from the petrified smile
of the person on the other side. in the sweat
of our palms we cannot tell
fear of dying and all other
temporary goodbyes.

to “how are you?” we answer
“fine, thanks”, and inside we continue
to tell the story
that has plucked us from our dream.

our looks are homeless, begging
for bread from passers by.

телото памти сè

треба со денови да се седи мирен.
со затворени очи да се молчи. но
да се биде буден и да се набљудува.
треба со денови, малку по малку,
трпеливо да се остри умот.
да не му побегне ниту еден јадеж
под носот, ниту една морница
по грбот, ниту една игра на нервот
од врвот на главата до стапалата.
треба отстрана да се биде и да се
набљудува. без страст на навивач.
без суд. без фрлен камен. без лутина,
но и без радост. без копнеж. тукутака.
простум. од просторот и времето надвор.

и дури тогаш може да се почне.

оти телото памти сè.
и стравот на мајка ти дури
додека си ѝ се превртувал
во утробата.

telo pomni vse

dneve in dneve je treba sedeti pri miru.
z zaprtimi očmi molčati. a
biti buden in opazovati.
dneve in dneve je treba, malo po malo,
potrpežljivo brusiti um.
da mu ne uide niti en srbež
pod nosom, niti en srh
po hrbtu, niti en trzljaj živca
od vrha glave do stopal.
treba je biti ob strani in
opazovati. brez strasti navijača.
brez obsodbe. brez vrženega kamna. brez jeze,
a tudi brez radosti. brez hrepenenja. kar tako.
pri miru. zunaj časa in prostora.

in šele tedaj se lahko začne.

kajti telo pomni vse.
celo strah tvoje matere,
ko si se prevračal
v njeni maternici.

the body remembers everything

one should sit still for days.
be quiet with his eyes closed. but
be awake and observe.
for days on end one should, bit by bit,
patiently sharpen up the mind.
not let even a scratch under the nose
fly off, not even a dimple
along the back, a shimmer of the nerve
from the top of the head to the heels.
one should stand on the side and
observe. bereft of passion of a supporter.
free of judgment. no stone cast. no wrath,
but no joy either. free of yearning. just as is.
prostrate. without the space and the time.

and only then can one start.

for the body remembers everything.
even the fear of your mother
as you were turning in
her womb.

напуштање на храмот

*некој со ноќи влегувал во храмот
и со лажиче ги сркал
очите на светците*

мислел така тој ќе прогледа

долго го напуштав храмот
му се навраќав на секое ќоше
на секоја пукнатинка
одново и одново во круг
со дланките поминував
по сидовите
ги затворах очите
и ги впивав мирисите
за да останат во мене засекогаш

му се навраќав така со денови
со месеци
миговите стануваа векови
надвор од него

zapuščanje templja

*nekdo je noč za nočjo vstopal v tempelj
in z žličko srebal
oči svetnikov*

mislil je da bo tako spregledal

*dolgo sem zapuščal tempelj
vračal sem se k vsakemu kotu
vsaki razpoki
znova in znova v krogu
sem z dlanmi božal
zidove
zapiral oči
vpijal vonjave
da bi za vselej ostale v meni*

*vračal sem se k njemu dan za dnem
mesec za mesecem
treni so postajali stoletja
zunaj njega*

departing from the temple

*night in night out someone would enter the temple
and slurp with a teaspoon
the eyes of the saints*

thinking that he would thus be able to see

*for a long while I was departing from the temple
I'd go back to every corner
every crack
over and over round in circles
with my palms I'd stroke
the walls
I'd close my eyes
and imbibe the fragrances
so that they will stay within forever*

*I'd go back to it for days on end
for months
moments grew into centuries
outside of it*

со години влегував во него
му се враќав по патувањата
со години во него се молев
и се исповедав
легнував на студениот камен
и со увото прилепено
наслушнував
секојпат
мислев ќе чујам нешто
ново нешто
што не знам

а од неодамна веќе нè нема
ни храмот во мене
ни мене во храмот

leto za letom sem stopal vanj
se vračal k njemu s potovanj
leto za letom sem v njem molil
in se spovedoval
legal na mrzli kamen
in z uhljem prislonjenim nanj
napeto poslušal
vsakič
sem mislil da bom kaj slišal
kaj novega
česar ne vem

a od nedavnega naju ni več
ne templja v meni
ne mene v templju

for years I'd enter it
I'd go back to it after my travels
for years I'd pray in it
and confess
I'd lie on the cold stone
and with my ear to the ground
and listen in
every time
I thought I'd hear
something new
that I don't know

and as of late we no longer are
either the temple in me
or I in the temple

translated by Lazar Popov

понекогаш сум **празен**
како последниот автобус
скопје – ниш

само два-тројца пандури
што службено патуваат
до куманово

včasih sem **prazen**
kot zadnji avtobus
skopje–niš

z dvema ali tremi policaji
na službeni poti
do kumanova

sometimes I am **empty**
like the last bus
skopje – niš

only two or three cops
that officially travel
for kumanovo

граница

автобусот мириса на собуен чевел
и утринско зевање на
конзерва пиво

пушачите сенсаат на ладното

новите
нервозно чекаат да си земат бројче
за багажот што го даваат

оние што заминуваат
се врткаат наоколу
се плашат
да не остават случајно нешто зад себе

возачот се навалил дремливо
на дланката
и чека знак
за преминување на границата

meja

avtobus smrdi po sezutem čevlju
jutranje zehanje pa po
pločevinki piva

kadilci drgetajo na mrazu

novi potniki
živčno čakajo na listek s številko
za prtljago ki jo bodo oddali

tisti ki odhajajo
se motajo naokoli
bojijo se
da ne bi morda česa pozabili

šofer se je dremavo naslonil
na dlan
in čaka znak
za prečkanje meje

border

the bus smells of shoes
and morning yawns of
canned beer

smokers shift in the cold

new arrivals
wait nervously for the number
for their baggage

those that are leaving
hang around
they fear
they accidently left something behind

the driver leans drowsy
on his palms
and waits for the sign
to cross the border

куќичка за птици-преселници

моето лево рамо
е лулашката
од твојот сон

во неа го преспиваш
утринското молчење на старците
што пијат кафе по терасите

солитерот ни го затскрива
сонцето
или нас не сокрива од него

стапалата
отсокриени се гушкаат
на дното од креветот

прозорецот ширум отворен
голтнал партал небо
распарано од
среќа избројана до десет

hišica za ptice selivke

moja leva rama
je zibelka
iz tvojega sna

v njej prespiš
jutranji molk starcev
ki pijejo kavo na terasah

nebotičnik nama zakriva
sonce
ali pa naju skriva pred njim

odkrita stopala
se ljubkujejo
na dnu postelje

na stežaj odprto okno
je požrlo krpo neba
razparano od
sreče, preštete do deset

house for migratory birds

my left shoulder
is the swing
from your dream

you sleep in and miss
the morning silence of old men
who drink coffee on terraces

the high-rise that obscures
the sun
or we hide from it

feet
uncovered are hugging
in the bottom of the bed

the window wide open
swallowed rag sky
torn from
happiness counted to ten

во аголот
пајак-бродоломник
крои планови
за нов дом

нашиот е
куќичка за птици-преселници

ние сме
бротче од хартија среде потоп
кое копнее
по копно

v kotu
pajek brodolomec
kuje načrte
za nov dom

najin je
hišica za ptice selivke

midva sva
papirnata ladjica sredi potopa,
ki koprni
po kopnem

in the corner
a spider, shipwrecked,
stitching plans
for a new home

ours is
a house for migratory birds

we are
boats of paper in a middle of a flood
longing for ground

дом

молкот во утробата се учи.

Н. маџиров

правиме куќичка
од столчето
префрлајќи дебело ќебе
преку него.

создаваме свет
само за себе,
во кој ништо друго не постои,
само тишината
на нашето дишење.

dom

molč se uči v maternici.

N. Madžirov

delamo hišico
čez stolček
debelo odejo
razgrnemo.

ustvarjamo svet
le zase,
v njem ni nič drugega,
le tišina
našega dihanja.

home

silence is learned in the womb.

N. Madžirov

we make a house
from a chair
putting a thick blanket
over it.

we create a world
only for us,
there is nothing else,
only the silence
of our breathing.

знаци

кога бев малечок
го вежбав својот невешт автограм
на замагленото стакло
од стариот црвен автомобил

денес на стаклото од туш-кабината
со показалецот испишувам
знаци што не ги разбирам

знам само дека доаѓаат
од некое подалечно детство

znaki

ko sem bil majhen
sem vadil svoj kracavi avtogram
na zamegljeni šipi
starega rdečega avtomobila

danes na šipo tuš kabine
s kazalcem zapisujem
znake ki jih ne razumem

vem le da prihajajo
iz še bolj daljnega otroštva

signs

when I was a little boy
I practiced my own sloppy autograph
on the foggy glass
of the old red car

today in the glass of the shower
I pen marks with my index finger
that I cannot understand

I know only that they come
from an even more distant childhood

translated by Scott Stewart & Luke Crane

Содржина

слобода	4
4. земја. црвено.	8
погледите ни се бездомни	10
телото памти сè	12
напуштање на храмот	14
<i>понекогаш сум празен</i>	18
граница	20
куќичка за птици-преселници	22
дом	26
знаци	28

Vsebina

svoboda	5
4. zemlja. rdeče.	9
naši pogledi so brezdomni	11
telo pomni vse	13
zapuščanje templja	15
<i>včasih sem prazen</i>	19
meja	21
hišica za ptice selivke	23
dom	27
znaki	29

Contents

freedom	5
4. earth. red.	9
our looks are homeless	11
the body remembers everything	13
departing from the temple	15
<i>sometimes I am empty</i>	19
border	21
house for migratory birds	23
home	27
signs	29

Gjoko Zdraveski

(1985, Makedonija) Diplomiral je na Filološki fakulteti Blaže Koneski, danes pa predava makedonski jezik na Filološki fakulteti v Nišu. Piše poezijo, kratke kratke zgodbe in eseje. Izdal je dve pesniški zbirki: *Palindrom z dvojnimi n* (*Палиндром со две н*, 2010) in *Hišica za ptice selivke* (*Куќичка за птици-преселници*, 2013). Zdraveski je s skupino pesnikov iz Srbije in Makedonije objavil tudi zbirko *Tortu skozi okno* (*Tortu kroz prozor*, 2010). Njegova poezija je bila prevedena v srbski, hrvaški, slovenski, bolgarski, španski, češki in angleški jezik.

Namita Subiotto

je predavateljica makedonskega jezika in književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in književna prevajalka iz makedonščine in bolgarščine. Za prevajalsko delo in medkulturno posredovanje je prejela Lirikonov zlat, medaljo Blaže Koneski Makedonske akademije znanosti in umetnosti in diplomu Bolgarske akademije znanosti in umetnosti.

(1985, Macedonia) He graduated from Blaže Koneski Faculty of Philology and works as a Macedonian language teacher at the Faculty of Philology in Niš, Serbia. He writes poetry, short short stories and essays. He published two poetry books: *Palindrome with Double N* (*Палиндром со две н*, 2010) and *House for Migratory Birds* (*Куќичка за птици-преселници*, 2013). Zdraveski has also co-authored a book titled *Cake out of the Window* (*Tortu kroz prozor*, 2010) with several poets from Serbia and Macedonia. His poetry has been translated into Serbian, Croatian, Slovenian, Bulgarian, Spanish, Czech and English.

works as a professor of Macedonian language and literature at the University in Ljubljana, Faculty of Arts. She translates from Macedonian and Bulgarian language into Slovenian. She was awarded the Blaže Koneski Award by the Macedonian Academy of Sciences and Arts and a diploma by the Bulgarian Academy of Sciences and Arts.